

Summaria Europensia 2/2011

Euroopa tasandi diplomaatia ja diplomaadid on olnud Euroopa institutsioonide ja nende tegevuse lahutamatuks osaks alates Euroopa ühendamise idee realiseerumisest 1957. aastal. Lissaboni lepingu jõustumine tõi teiste teemade seas tähelepanu keskmesse ka Euroopa Liidu Välisteenistuse loomise temaatika, mis annab võimaluse vaadelda Euroopa integratsiooni mõju diplomaatiale.

Koostanud Margit Brückel

Ettepanekud ja tagasiside margit.brueckel@nlib.ee

Märksõnad: *Euroopa Liit; diplomaatia; diplomaadid; välisesindused; Euroopa Liidu Välisteenistus; läbirääkimised; liikmesriigid, rahvusvahelised organisatsioonid*

Keywords: *European Union; diplomacy; diplomats; external representation; European External Action Service; negotiations; member states; international organizations*

Nimestik sisaldab Rahvusraamatukogus leiduvaid väljaandeid, võrguteavikuid ning teadusajakirju, millele on juurdepääs Rahvusraamatukogu võrgus ning vaba juurdepääsuga internetiallikaid. Referaatväljaanne kajastab teemakohast infot seisuga 30. august 2011.

Sisukord

1. Refereering	2
2. Euroopa Liidu institutsioonide dokumente	4
2.1 Euroopa Komisjon.....	4
2.2 Euroopa Parlament	4
2.3 Euroopa Liidu Nõukogu.....	4
3. Raamatuviiteid	6
4. Artikliviiteid.....	10
4.1 Artikleid teadusajakirjades.....	10
4.2 Artikleid Eesti väljaannetes.....	16
5. Võrguväljaandeid	20
6. Euroopa Liidu Välisteenistuse teemalisi allikaid	22
7. Internetiallikaid	26

1. Refereering

EUROOPA LIIDU VÄLISTEENISTUSE ÕIGUSLIK- INSTITUTIONAALSETEST ASPEKTIDEST

Bart Van Vooren

**A legal-institutional perspective on the European External Action Service
Common Market Law Review (2011) no. 2, p. 475–502.**

Artiklis analüüsitakse, kas Euroopa Liidu Välisteenistus (edaspidi ELV) on Euroopa Liidu uus institutsioon või amet või on tegemist rahvusvahelise *sui generis* iseloomuga organiga. Artikli põhiküsimusteks on, kuidas muudab ELV-i loomine Euroopa Liidu institutsionaalset tasakaalu, millised on teenistuse pädevused ja kas teenistus võiks olla menetluse objektiks või subjektiks Euroopa Liidu kohtutes.

Sissejuhatuses vaeb autor läbirääkimiste kulgu, teenistuse moodustamise institutsionaalseid valikuid ja pädevuste jaotumist Euroopa Liidu välissuhete valdkonnas. ELV-i loomine on jätkuks aastakümnepikkusele püüdlusele anda Euroopa Liidule ühtne hääl rahvusvahelises suhtluses. Autor tõstab esile olulisemad aspektid eesistujariikide tegevustes ja institutsioonidevahelistes läbirääkimistes, mille tulemusena sündisid välisteenistuse institutsionaalset staatust puudutavad olulised dokumendid. Autor võrdleb Euroopa Liidu lepingu ja nõukogu otsuse sätteid ning jõuab seisukohale, et nende dokumentidega püütakse ühelt poolt piiritleda välispoliitika pädevused ning teisalt toetada ühtse välispoliitika saavutamise püüdusi. Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja nõukogu otsuse õiguskeele analüüs viib autori mõiste „tavapärased ülesanded” lahkamiseni, olles omakorda üheks prismaks välisteenistuse institutsionaalse tasakaalu analüüsil.

Artikli põhiosa moodustab ELVi *sui generis* iseloomu vaagimine. Välisteenistuse õiguslik-institutsionaalse positsiooni selgitamiseks võrdleb autor uut diplomaatilist teenistust teiste Euroopa Liidu institutsioonide (komisjon ja nõukogu), agentuuride (nt Euroopa kaitseagentuur) ja institutsioonide abistavate organitega (nõukogu sekretariaat või alaliste esindajate komitee). Autor arutleb, kas välisteenistuse funktsionaalset sõltumatust on võimalik juriidilisest ja organisatsioonilisest aspektist teiste Euroopa Liidu institutsioonidega võrrelda ja jõuab järeldusele, oma struktuurilt sarnaneb ELV nõukogu või komisjoni peasekretariaatidega, kuid õiguslikest aspektidest pigem nõukogu ja komisjoni teenistustega.

Välisteenistust eristab teistest Euroopa Liidu organitest see, viimased on juriidilised isikud, kuid välisteenistusel on ainult õigusvõime. Autor peab selle põhjuseid poliitilisteks, et teenistus ei muutuks poliitilise vastutuseta organiks, mis muudab välistegevuse iseloomu. Samas tõusetuvad küsimused välisteenistusest kui institutsioonist ja teenistuse võimalusest saada menetluse objektiks või subjektiks Euroopa Kohtus.

Järgnevalt keskendub autor välisteenistuse pädevustele liidu välispoliitilistes otsustes. Autor analüüsib nii formaalseid kui materiaalseid aspekte, tõstes esile välisteenistuse õiguslikud ja organisatsioonilised küljed. ELV abistab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat tema volituste täitmisel. Teenistuse abistava funktsiooni õiguslik analüüs ja võrdlus teiste abistavaid ülesandeid täitvate organitega viivad autori järelduseni, et välisteenistus on institutsioonidevaheline kõrge esindaja alluvuses olev õigusvõimega organ.

Kuna teenistuse ülesanne on kõrge esindaja abistamine, vaatleb autor teenistuse materiaalse pädevuste määratlemiseks, milline on kõrge esindaja mandaat. Kõrge esindaja ülesanded on nimetatud mitmes Euroopa Liidu lepingu artiklis. Kõrge esindaja abistamisel täidab välissteenistus kõiki ülesandeid, mida täidavad ka olemasolevad Euroopa Liidu agenduurid. Erinevalt mõnest reguleerivast agentuurist, ei saa välissteenistus vastu võtta õiguslikult siduvaid otsuseid, ka ei ole teenistusel otsustamisõigust. Samas on välissteenistusel teatud pädevused liidu arengupoliitikas.

Ülesannete täitmiseks ei saa teenistus nõukogult või komisjonilt juhtnööre, kuid oma olemuselt on diplomaatiline teenistus nõ käsuliini struktuuriga, ulatudes kõrge esindaja kaudu nõukogu ja Euroopa Ülemkoguni. Võrreldes välissteenistuse funktsionaalset sõltumatust teiste institutsioonidega, leiab autor, et teenistus ei ole tegevuses nii sõltumatu kui Euroopa Keskpang, kuid on sõltumatum kui COREPER.

Järgnevalt käsitleb autor välissteenistuse õigusvõime ja seaduslikkuse kontrolli küsimust. Kuigi teenistusel ei ole iseseisvat otsustusõigust, võib ELV teenistuse tasandil sõlmitavate kokkulepete kaudu saada menetluse subjektiks Euroopa Kohtus. Teenistuse funktsionaalne autonoomsus ja osalemine arengupoliitikas koos komisjoniga võib samuti anda alust kohtumenetluse algatamiseks. Autor analüüsib eelpooltoodud võimalusi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 263 valguses. Autor vagib küsimusi, kas teenistus on isik, millised on liidu organi võimalused kohtumenetlust alustada, kas teenistuse aktidel on õigusmõju, et nende suhtes seaduslikkuse kontrolli teostada. Autor võrdleb Euroopa Liidu toimimise lepingu ja nõukogu otsuse sätteid kohtupraktikaga ning jõuab järeldusele, et teenistus kui institutsioon või tema ülesanded võiksid institutsioonidevahelise kohtumenetluse objektiks saada vaid passiivselt.

Nõukogu otsus paneb välissteenistusele laiaulatusliku koostöökohustuse. Siin kerkib autori hinnangul küsimus sellest, kas koostöö teiste institutsioonide ja liikmesriikidega on ühesuunaline või vastastikune. Kuigi koostöö eeldab vastastikkust, ilmneb nõukogu otsuse ettevalmistuskäiku ja vastuvõetud akti võrreldes, et sõna „vastastikkus“ on otsusest kõrvaldatud. Autori hinnangul on vastastikkuse koostöö mõte väljendatud nõukogu otsuse artiklites, mis puudutavad komisjoni ja Euroopa Liidu diplomaatilise teenistuse vahelisi suhteid, ning suhteid Euroopa Parlamendiga. Mõistmaks välissteenistuse ja parlamendi vahelisi suhteid ning parlamendi rolli Euroopa Liidu välissuhetes, on olulise tähtsusega kõrge esindaja deklaratsioon poliitilise vastutuse kohta ja Euroopa Parlamendi resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus, millega määratakse kindlaks Euroopa välissteenistuse korraldus ja toimimine.

Kokkuvõtvalt arvab autor, et kuigi välissteenistuse eestkõneleja roll loob eelduse nn Euroopa Liidu ühtsele häälele välispoliitikas, on teenistuse õiguslik-institutsionaalses ülesehituses puudusi, mis vajavad lähitulevikus parandamist. Nõukogu otsus näeb ette välissteenistuse korralduse ja toimimise läbivaatamise. Autor loodab, et selle tulemusel muutub selgemaks teenistuse tegevuse autonoomsus, õigussubjektsus ning osalemine kohtumenetluses.

Refereerinud Margit Brückel

2. Euroopa Liidu institutsioonide dokumente

2.1 Euroopa Komisjon

The development of the external service : COM(2001) 381 final : communication from the Commission to the Council and the European Parliament.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0381:FIN:EN:PDF>

The European Union and the United Nations: the choice of multilateralism : COM (2003)526 final : communication from the Commission to the Council and the European Parliament

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0526:FIN:EN:PDF>

Välisesteenistuse arendamine ja tugevdamine: 2008. aastaks kavandatud meetmete rakendamine : KOM(2008) 879 lõplik : komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0879:FIN:ET:PDF>

Välisesteenistuse arendamine ja tugevdamine 2007-2008 : KOM(2007) 206 lõplik : komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0206:FIN:ET:PDF>

Välisesteenistuse laiendamine ja tugevdamine : KOM(2005) 239 lõplik : komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0239:FIN:ET:PDF>

2.2 Euroopa Parlament

Brok, Elmar. Euroopa välisesteenistuse loomise institutsioonilised aspektid : raport. Brüssel, Euroopa Parlamendi Põhiseaduskomisjon, 20.10.2009.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2009-0041+0+DOC+PDF+V0//ET>

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2009. aasta resolutsioon Euroopa välisesteenistuse loomise institutsiooniliste aspektide kohta (2009/2133(INI))

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2009-0057+0+DOC+XML+V0//ET>

Schaake, Marietje. ELi välisestevuse kultuuriline mõõde : raport. Brüssel : Euroopa Parlamendi Kultuuri- ja hariduskomisjon, 31.03.2011.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2011-0112+0+DOC+PDF+V0//ET>

2.3 Euroopa Liidu Nõukogu

Nõukogu otsus, 26. juuli 2010, millega määratakse kindlaks Euroopa välisesteenistuse korraldus ja toimimine (2010/427/EL), ELT L 201, 3. august 2010, lk. 30-40.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:201:0030:0040:ET:PDF>

Nõukogu otsuse vastuvõtmine, millega määratakse kindlaks Euroopa välis teenistuse korraldus ja toimimine : kõrge esindaja deklaratsioon poliitilise vastutuse kohta, ELT C 210, 3. august 2010, lk. 1-2.

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:210:0001:0002:ET:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:210:0001:0002:ET:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:210:0001:0002:ET:PDF)

3. Raamatuviiteid

Arvestatav jõud maailmas : Euroopa Liidu välissuhted / [Euroopa Komisjon, Pressi ja teabe peadirektoraat]. Luxembourg : Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2005. 22, [5] lk. Kohaviit: 2-05-08455 [RR EL infokeskus]

Balfour, Rosa ; Corthaut, Tim ; Wouters, Jan et.al. Upgrading the EU's role as global actor: institutions, law and the restructuring of European diplomacy. Brussels : Centre for European Policy Studies (CEPS) : EGMONT-The Royal Institute for International Relations : European Policy Centre (EPC) ; [Leuven] : Leuven Centre for Global Governance Studies, University of Leuven, 2011. 152 lk.
<http://www.ceps.eu/ceps/download/4134>

Bengtsson, Rikard. The Council Presidency and external representation. *In: Ole Elgström (ed.). European Union council presidencies : a comparative perspective.* London ; New York : Routledge, 2003. Lk. 55-70. Kohaviit: PL A/5021; 13 [RR EL infokeskus]

Blair, Alasdair. Diplomacy: the impact of the EU on its member states. *In: Walter Carlsnaes, Helen Sjursen and Brian White (eds.). Contemporary European foreign policy.* London [etc.] : SAGE, 2004. Lk. 198-210. Kohaviit: 2-05-02690 [RR 5.k ühisk.tead. saal]

Bretherton, Charlotte ; Vogler, John. The European Union as a global actor. London ; New York : Routledge, 1999. Kohaviit: 2-01-00754 [RR EL infokeskus]

Foreign ministries in the European Union : integrating diplomats / edited by Brian Hocking and David Spence ; foreword by Chris Patten. Houndmills [etc.] : Palgrave Macmillan, 2005. xvi, 314 lk. Kohaviit: 2-06-04731 [RR EL infokeskus]

Cross, Mai'a K. A European epistemic community of diplomats. *In: Paul Sharp and Geoffrey Wiseman (eds.). The diplomatic corps as an institution of international society.* Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2008. Lk. 221-245. [RR 5.k ühisk.tead. saal]

Dashwood, Alan. Implied external competence of the EC. *In: Martti Koskeniemi (ed.). International law aspects of the European Union.* The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 1998. Lk. 113-123. Kohaviit: 2-98-11978 [RR EL infokeskus]

EL maailmas : Euroopa Liidu välispoliitika / [Euroopa Komisjon, Teabevalvetuse peadirektoraat]. Luxembourg : Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2007. 22, [5] lk. koos kaanega. Kohaviit: 2-08-01155 [RR EL infokeskus]

The enlarging European Union at the United Nations : making multilateralism matter / published by the European Union. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 57 lk. Kohaviit: 3-04-01578 [RR EL infokeskus]

The EU presence in international organizations / edited by Spyros Blavoukos and Dimitris Bourantonis. London ; New York : Routledge, 2011. xvi, 186 lk. Kohaviit: PL A/5021; 67 [RR EL infokeskus]

The EU's 50th anniversary celebrations around the world : a glance at EU public diplomacy at work / European Commission, Directorate-General for External Relations. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 2007. 24 lk. http://europa.eu/50/around_world/images/2007_50th_anniv_broch_en.pdf

The European Union and international organizations / edited by Knud Erik Jørgensen. London ; New York, NY : Routledge, 2009. xiv, 201 lk. Kohaviit: 2-09-00798 [RR EL infokeskus]

The European Union and the world / European Commission, Press and Communication Service. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2001. 35 lk. Kohaviit: 2-01-04009 [RR EL infokeskus]

The European Union as an actor in international relations / edited by Enzo Cannizzaro. The Hague [etc.] : Kluwer Law International, c2002. xvi, 345 lk. Kohaviit: 2-03-02902 [RR EL infokeskus]

Frid, Rachel. The relations between the EC and international organizations : legal theory and practice. The Hague [etc.] : Kluwer, 1995. XVIII, 426 lk. Kohaviit: 2-96-05680 [RR EL infokeskus]

Gourlay, Catriona. EU-UN cooperation in peacebuilding : partners in practice?. New York ; Geneva : United Nations, 2009. xxviii, 166 lk. Kohaviit: 2-10-00118 [RR 6.k õigusteaduse saal]

Heliskoski, Joni. Internal struggle for international presence: the exercise of voting rights within the FAO. In: Alan Dashwood and Christophe Hillion (eds.). *The general law of E.C. external relations*. Centre for European Legal Studies (CELS) Cambridge. London : Sweet and Maxwell, 1999. Lk. 79-99. Kohaviit: 2-01-01989 [RR EL infokeskus]

Hocking, Brian. Diplomacy. In: Walter Carlsnaes, Helen Sjørnsen and Brian White (eds.). *Contemporary European foreign policy*. London [etc.] : SAGE, 2004. Lk. 91-109. Kohaviit: 2-05-02690 [RR 5.k ühisk.tead. saal]

Kas komisjonipoolse välisabi korraldamise üleandmine peakorterilt delegatsioonidele on parandanud abi andmist? : (vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule) / Euroopa Kontrollikoda. Luxembourg : Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2011. 50 lk. Kohaviit: PE B/3525; 2011, 1 [RR EL infokeskus]

Kerremans, Bart. The European Commission and the EU Member States as actors in the WTO negotiating process: decision making between Scylla and Charybdis?. In: Bob Reinalda and Bertjak Verbeek (eds.). *Decision making within international organizations*. London: Routledge, 2004. Lk. 45-58. [RR 6.k õigusteaduse saal]

Meunier, Sophie. Trading voices : the European Union in international commercial negotiation. Princeton, NJ ; Oxford : Princeton University Press, 2005. xiii, 223 lk. Kohaviit: 2-06-03713 [RR EL infokeskus]

Michalski, Anna. The EU as a soft power: the force of persuasion. *In: Jan Melissen (ed.). The new public diplomacy: soft power in international relations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2005. Lk. 124-144. Kohaviit: 2-06-03804 [RR 5.k ühisk.tead. saal]

Patten, Chris. Not quite the diplomat : home truths about world affairs. London ; New York [etc.] : Allen Lane, 2005. ix, 323 lk. Kohaviit: 2-06-04894 [RR 5.k ühisk.tead. saal]

Petiteville, Franck. Exporting 'values'? EU external co-operation as a 'soft diplomacy'. *In: Michèle Knodt and Sebastiaan Princen (eds.). Understanding the European Union's external relations*. London ; New York : Routledge, 2003. Lk. 127-141. Kohaviit: PL A/4634; 29 [RR EL infokeskus]

Rasch, Maximilian B. The European Union at the United Nations : the functioning and coherence of EU external representation in a state-centric environment. Leiden ; Boston : Martinus Nijhoff Publishers, 2008. xxii, 360 lk. Kohaviit: PL A/1142; 1 [RR EL infokeskus]

Rayner, Laura. The EU foreign ministry and union embassies. London : Foreign Policy Centre, London 2005. 62 lk.
http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/24874/ipublicationdocument_singledocument/1b599306-1a03-4261-b148-e801d58bbb3d/en/EU_Foreign_Ministry.pdf

Schaik, Louise van. The European Union, a healthy negotiator? A study on its unity in external representation and performance in the World Health Organization. Laxenburg : International Institute for Applied Systems Analysis [IIASA], 2009. iii, 43 lk.
<http://www.iiasa.ac.at/Admin/PUB/Documents/IR-09-015.pdf>

Spence, David. The Commission's External Service. *In: David Spence with Geoffrey Edwards (eds.). The European Commission*. London : John Harper Publishing, c2006. Lk. 396-425. Kohaviit: 2-06-04887 [RR EL infokeskus]

Szondi, Gyorgy. Central and Eastern European public diplomacy: a transitional perspective on national reputation management. *In: Nancy Snow, Philip M. Taylor (eds.). Routledge handbook of public diplomacy*. New York ; London : Routledge, 2009. Lk. 292-313. Kohaviit: 3-09-00567 [RR 5.k ühisk.tead. saal]

Taking Europe to the world: 50 years of the European Commission's external service / European Commission. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 59 lk.
http://www.eeas.europa.eu/delegations/docs/50_years_brochure_en.pdf

The United Nations and the European Union : an ever stronger partnership / edited by Jan Wouters, Frank Hoffmeister, Tom Ruys. The Hague : T.M.C Asser Press, 2006. XVII, 434 lk. Kohaviit 2-07-10552 [RR EL infokeskus]

A world player : the European Union's external relations / European Commission. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 22, [2] lk. Kohaviit: 2-04-09951 [RR EL infokeskus]

Wouters, Jan. The European Union as an actor within the United Nations General Assembly. *In: Enzo Cannizzaro (ed.). The European Union as an actor in international relations.* The Hague [etc.] : Kluwer Law International, c2002. Lk. 375-404. Kohaviit: 2-03-02902 [RR EL infokeskus]

4. Artikliviiteid

4.1 Artikleid teadusajakirjades

Adler-Nissen, Rebecca. Late sovereign diplomacy // *The Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 4 (2009), nr. 2, lk. 121-141. [HeinOnline]

Adler-Nissen, Rebecca. The diplomacy of opting out: a Bourdieudian approach to national integration strategies // *Journal of Common Market Studies*. Vol. 46 (2008), nr. 3, lk. 663-684. [RR EL infokeskus]

Adriaenssens, Philippe. Rapprochement between the EU and the UN: history and balance of intersecting political cultures // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 13 (2008), nr. 1, lk. 53-72. [RR EL infokeskus]

Anderson, Stephanie. The changing nature of diplomacy: the European Union, the CFSP and Korea // *European Foreign Affairs Review*. Vol.6 (2001), nr.4, lk. 465-482. [RR EL infokeskus]

Bailer, Stefanie. What factors determine bargaining power and success in EU negotiations? // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 5, lk. 743-757. [RR EL infokeskus]

Bain, Jessica ; Chaban, Natalia ; Kelly, Serena. European Commission delegations and EU public policy: stakeholders' perceptions from the Asia-Pacific // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 14 (2009), nr. 2, lk. 271-288. [RR EL infokeskus]

Balfour, John. EC external aviation relations: the community's increasing role, and the new EC/US agreement // *Common Market Law Review*. Vol. 45 (2008), nr. 2, lk. 443-463. [RR EL infokeskus]

Barbé, Esther ; Costa, Oriol ; Herranz Surrallés, Anna ; Natorski, Michal. Which rules shape EU external governance? Patterns of rule selection in foreign and security policies // *Journal of European Public Policy*. Vol. 16 (2009), nr. 6, lk. 834-852. [RR EL infokeskus]

Batora, Jozef ; Hocking, Brian. EU-oriented bilateralism: evaluating the role of member state embassies in the European Union // *Cambridge Review of International Affairs*. Vol. 22 (2009), nr. 1, lk. 163-182. [Academic Search Premier (EBSCO)]

Bátora, Jozef. Does the European Union transform the institution of diplomacy? // *Journal of European Public Policy*. Vol. 12 (2005), nr. 1, lk. 44-66. [RR EL infokeskus]

Billiet, Stijn. From GATT to the WTO: the internal struggle for external competences in the EU // *Journal of Common Market Studies*. Vol. 44 (2006), nr. 5, lk. 899-919. [RR EL infokeskus]

- Billiet, Stijn. Principal-agent analysis and the study of the EU: what about the EC's external relations? // *Comparative European Politics*. Vol. 7 (2009), nr. 4, lk. 435-454. [ProQuest Academic Research Library]
- Blair, Alasdair. Permanent representations to the European Union // *Diplomacy & Statecraft*. Vol. 12 (2001) nr. 3, lk. 139-158. [Academic Search Premier (EBSCO)]
- Bratberg, Øivind. Bilateral Embassies in an integrated Europe: a case of institutional robustness? // *Journal of European Integration*. Vol. 30 (2008), nr. 2, lk. 235-253. [RR EL infokeskus]
- Bruter, Michael. Diplomacy without a state: the external delegations of the European Commission // *Journal of European Public Policy*. Vol. 6 (1999), nr. 2, lk. 183-205. [RR EL infokeskus]
- Bugdahn, Sonja. Travelling to Brussels via Aarhus: can transnational NGO networks impact on EU policy? // *Journal of European Public Policy*. Vol. 15 (2008). nr. 4, lk. 588-606. [RR EL infokeskus]
- Capiau, Jeroen ; Govaere, Inge ; Vermeersch, An. In-between seats: the participation of the European Union in international organizations // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 9 (2004), nr. 2, lk. 155-187. [RR EL infokeskus]
- Carta, Caterina. The EU's international image as seen by the Commission's diplomats // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 13 (2008), nr. 4, lk. 473-491. [RR EL infokeskus]
- Cullen, Holly ; Charlesworth, Andrew. Diplomacy by other means: the use of legal basis litigation as a political strategy by the European Parliament and Member States // *Common Market Law Review*. Vol.36 (1999), nr.6, lk. 1243-1270. [RR EL infokeskus]
- Degrad-Guillaud, Anne. Actors and mechanisms of EU coordination at the UN // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 14 (2009), nr. 3, lk. 405-430. [RR EL infokeskus]
- Degrad-Guillaud, Anne. Characteristics of and recommendations for EU coordination at the UN // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 14 (2009), nr. 4, lk. 607-622. [RR EL infokeskus]
- Delreux, Tom. The EU as a negotiator in multilateral chemicals negotiations: multiple principals, different agents // *Journal of European Public Policy*. Vol. 15 (2008), nr. 7, lk. 1069-1086. [RR EL infokeskus]
- Dijkstra, Hylke. Commission versus council secretariat: an analysis of bureaucratic rivalry in European foreign policy // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 14 (2009), nr. 3, lk. 431-450. [RR EL infokeskus]
- Dijkstra, Hylke. Explaining variation in the role of the EU Council Secretariat in first and second pillar policy-making // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 4, lk. 527-544. [RR EL infokeskus]

Dimier, Véronique; McGeever, Mike. Diplomats without a flag: the institutionalization of the delegations of the Commission in African, Caribbean and Pacific countries // *Journal Of Common Market Studies*. Vol. 44 (2006), nr. 3, lk. 483-505. [RR EL infokeskus]

Dobson, Alan P. Negotiating the EU-U.S. Open Aviation Area Agreement 2007 in the context of transatlantic airline regimes since 1944 // *Diplomacy & Statecraft*. Vol. 20 (2009) nr. 1, lk. 136-160. [Academic Search Complete (EBSCO)]

Duke, Simon W. Preparing for European diplomacy? // *Journal of Common Market Studies*. Vol. 40 (2002), nr. 5, lk. 849-870. [RR EL infokeskus]

Duke, Simon. Providing for European-level diplomacy after Lisbon: the case of the European External Action Service // *The Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 4 (2009), nr. 2, lk. 211-233. [HeinOnline]

Duke, Simon. The future of EU-NATO relations: a case of mutual irrelevance through competition? // *Journal of European Integration*. Vol. 30 (2008), nr. 1, lk. 27-43. [RR EL infokeskus]

Dür, Andreas ; Mateo, Gemma ; Thomas, Daniel C. Negotiation theory and the EU: the state of the art // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 5, 2010, lk. 613-618. [RR EL infokeskus]

Dür, Andreas ; Mateo, Gemma. Choosing a bargaining strategy in EU negotiations: power, preferences, and culture // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 5, lk. 680-693. [RR EL infokeskus]

Elgström, Ole ; Frennhoff Larsén, Magdalena. Free to trade? Commission autonomy in the Economic Partnership Agreement negotiations // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 2, lk. 205-223. [RR EL infokeskus]

Fernandez, Ana Mar. Consular affairs in the EU: visa policy as a catalyst for integration? // *Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 3 (2008), nr. 1, lk. 21-35. [HeinOnline]

Francis, Céline. "Selective affinities": the reactions of the Council of Europe and the European Union to the second armed conflict in Chechnya (1999-2006) // *Europe-Asia Studies*. Vol. 60 (2008) nr. 2, lk. 317-338. [Academic Search Complete (EBSCO)]

Friis, Karsten. The referendum in Montenegro: the EU's 'postmodern diplomacy' // *European Foreign Affairs Review*, 12 (2007), nr. 1, lk. 67-88. [RR EL infokeskus]

Glarbo, Kenneth. Wide-awake diplomacy: reconstructing the common foreign and security policy of the European Union // *Journal of European Public Policy*. Vol. 6 (1999), nr. 4, lk. 634-651. [RR EL infokeskus]

Gomez, Ricardo ; Peterson, John. The EU's impossibly busy foreign ministers: 'no one is in control' // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 6 (2001), nr. 1, lk. 53-74. [RR EL infokeskus]

Govaere, Inge ; Capiiau, Jeroen ; Vermeersch, An. In-between seats: the participation of the European Union in international organizations // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 9 (2004), nr. 2, lk. 155-187. [RR EL infokeskus]

Gstöhl, Sieglinde. 'Patchwork power' Europe: the EU's representation in international institutions // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 14 (2009), nr. 3, lk. 385-403. [RR EL infokeskus]

Hannay, David ; Brok, Elmar. Benchmarking the EU's new diplomatic service [with commentary] // *Europe's World*. Vol. 16 (2010) Autumn, lk. 78-83. [RR EL infokeskus]

Hardacre, Alan ; Smith, Michael. The EU and the diplomacy of complex interregionalism // *The Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 4 (2009), nr. 2, lk. 167-188. [HeinOnline]

Hocking, Brian ; Bátorá, Jozef. Diplomacy and the European Union // *The Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 4 (2009), nr. 2, lk. 113-120. [HeinOnline]

Hoffmeister, Frank. 'Outsider or frontrunner? Recent developments under international and European law on the status of the European Union in international organizations and treaty bodies // *Common Market Law Review*. Vol. 44 (2007), nr. 1, lk. 41-68. [RR EL infokeskus]

Jacoby, Wade ; Meunier, Sophie. Europe and the management of globalization // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 3, lk. 299-317. [RR EL infokeskus]

Johansson-Nogués, Elisabeth. The fifteen and the accession states in the UN General Assembly: what future for European foreign policy in the coming together of the 'old' and the 'new' Europe? // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 9 (2004), nr. 1, lk. 67-92. [RR EL infokeskus]

Jørgensen, Knud Erik. The European Union in multilateral diplomacy // *The Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 4 (2009), nr. 2, lk. 189-209. [HeinOnline]

Keukeleire, Stephan ; Thiers, Robin ; Justaert, Arnout. Reappraising diplomacy: structural diplomacy and the case of the European Union // *The Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 4 (2009), nr. 2, lk. 143-165. [HeinOnline]

Keukeleire, Stephan. The European Union as a diplomatic actor: internal, traditional, and structural diplomacy // *Diplomacy & Statecraft*. Vol. 14 (2003), nr. 3, lk. 31-56. [Academic Search Premier (EBSCO)]

Klamert, Markus ; Maydell, Niklas. Lost in exclusivity: implied non-exclusive external competences in Community law // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 13 (2008), nr. 4, lk. 493-513. [RR EL infokeskus]

Laatikainen, Katie Verlin. Multilateral leadership at the UN after the Lisbon Treaty // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 15 (2010), nr. 4, lk. 475-493. [RR EL infokeskus]

- Lavenex, Sandra ; Schimmelfennig, Frank. EU rules beyond EU borders: theorizing external governance in European politics // *Journal of European Public Policy*. Vol. 16 (2009), nr. 6, lk. 791-812. [RR EL infokeskus]
- Lavenex, Sandra. EU external governance in 'wider Europe' // *Journal of European Public Policy*. Vol. 11 (2004), nr. 4, lk. 680-700. [RR EL infokeskus]
- Marchesi, Daniele. The EU Common Foreign and Security Policy in the UN Security Council: between representation and coordination // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 15 (2010), nr. 1, lk. 97–114. [RR EL infokeskus]
- Meunier, Sophie ; Nicolaïdis, Kalypso. The European Union as a conflicted trade power // *Journal of European Public Policy*. Vol. 13 (2006), nr. 6, lk. 906-925. [RR EL infokeskus]
- Meunier, Sophie. What single voice? European institutions and EU-U.S. trade negotiations // *International Organization*. Vol. 54 (2000), nr. 1, lk. 103-135. [Business Source Complete (EBSCO)]
- Meunier, Sophie; Nicolaïdis, Kalypso. Who speaks for Europe? The delegation of trade authority in the EU // *Journal of Common Market Studies*. Vol. 37 (1999), nr. 3, lk. 477-501. [RR EL infokeskus]
- Monar, Jörg. The case for a European Diplomatic Academy // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 5 (2001), nr. 3, lk. 277-282. [RR EL infokeskus]
- Nasra, Skander. Governance in EU foreign policy: exploring small state influence // *Journal of European Public Policy*. Vol. 18 (2011), nr. 2, lk. 164-180. [RR EL infokeskus]
- Niemann, Arne ; Huigens, Judith. The European Union's role in the G8: a principal-agent perspective // *Journal of European Public Policy*. Vol. 18 (2011), nr. 3, lk. 420-442. [RR EL infokeskus]
- Odell, John S. Three islands of knowledge about negotiation in international organizations // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 5, lk. 619-632. [RR EL infokeskus]
- Ott, Andrea. EU Regulatory agencies in EU external relations: trapped in a legal minefield between European and international law // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 13 (2008), nr. 4, lk. 515-540. [RR EL infokeskus]
- Pischel, Gerhard. Trade, treaties and treason: some underlying aspects of the difficult relationship between the EU and the WTO // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 6 (2001), nr. 1, lk. 103-133. [RR EL infokeskus]

Puetter, Uwe; Wiener, Antje. Accommodating normative divergence in European foreign policy co-ordination: the example of the Iraq crisis // *Journal of Common Market Studies*. Vol. 45 (2007), nr. 5, lk. 1065-1088. [RR EL infokeskus]

Rasmussen, Steffen Bay. The messages and practices of the European Union's public diplomacy // *The Hague Journal of Diplomacy*. Vol. 5 (2010), nr. 3, lk. 263-287. [IngentaConnect]

Reiterer, Michael. Interregionalism as a new diplomatic tool: the EU and East Asia // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 11 (2006), nr. 2, lk. 223-243. [RR EL infokeskus]

Riddervold, Marianne. A matter of principle? EU foreign policy in the International Labour Organization // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 4, lk. 581-598. [RR EL infokeskus]

Robles, Alfred C. An EU–ASEAN FTA: the EU's failures as an international actor // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 13 (2008), nr. 4, lk. 541-560. [RR EL infokeskus]

Rogahn, Maria ; Chaban, Natalia ; Bain, Jessica ; Stats, Katrina. A mediator on the world stage? – how the EU's commitment in foreign affairs is portrayed in New Zealand and Australian media // *European Law Journal*. Vol. 12 (2006), nr. 5, lk. 680-706. [RR EL infokeskus]

Rosamond, Ben. Conceptualizing the EU model of governance in world politics // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 10 (2005), nr. 4, lk. 463-478. [RR EL infokeskus]

Rüland, Jürgen. Balancers, multilateral utilities or regional identity builders? International relations and the study of interregionalism // *Journal of European Public Policy*. Vol. 17 (2010), nr. 8, lk. 1271-1283. [RR EL infokeskus]

Sauer, Tom. Coercive diplomacy by the EU: the Iranian nuclear weapons crisis // *Third World Quarterly*. Vol. 28 (2007), nr. 3, lk. 613-633. [Academic Search Premier (EBSCO)]

Smith, Karen E. Speaking with one voice? European Union co-ordination on human rights issues and the United Nations // *Journal of common Market Studies*. Vol. 44 (2006), nr. 1, lk. 113-137. [RR EL infokeskus]

Smith, Michael E. A liberal grand strategy in a realist world? Power, purpose and the EU's changing global role // *Journal of European Public Policy*. Vol. 18 (2011), nr. 2, lk. 144-163. [RR EL infokeskus]

Smith, Michael E. Diplomacy by decree: the legalization of EU foreign policy // *Journal of Common Market Studies*. Vol. 39 (2001), nr. 1, lk. 79-104. [RR EL infokeskus]

Smith, Michael E. Toward a theory of EU foreign policy making: multi-level governance, domestic politics, and national adaptation to Europe's common foreign and security

policy // Journal of European Public Policy. Vol. 11 (2004), nr. 4, lk. 740-758. [RR EL infokeskus]

Smith, Michael. The European Union and international order: European and global dimensions // European Foreign Affairs Review. Vol. 12 (2007), nr. 4, lk. 437-456. [RR EL infokeskus]

Spence, David. Taking stock: 50 years of European diplomacy // The Hague Journal of Diplomacy. Vol. 4 (2009), nr. 2, lk. 235-259. [HeinOnline]

Spence, David. The European Commission's External Service // Public Policy and Administration. Vol. 19 (2004), nr. 3, lk. 61-76. [SAGE Journals Online]

Tallberg, Jonas. Explaining the institutional foundations of European Union negotiations // Journal of European Public Policy. Vol. 17 (2010), nr. 5, lk. 633-647. [RR EL infokeskus]

Thomas, Daniel C. Explaining the negotiation of EU foreign policy: normative institutionalism and alternative approaches // International Politics. Vol. 46 (2009), nr. 4, lk. 339-357. [Pro Quest Academic Research Library]

Thomson, Robert. National actors in international organizations: the case of the European Commission // Comparative Political Studies. Vol. 41 (2008), nr. 2, lk. 169-192. [SAGE Journals]

Woll, Cornelia. The road to external representation: the European Commission's activism in international air transport // Journal of European Public Policy. Vol. 13 (2006), nr. 1, lk. 52-69. [RR EL infokeskus]

Zanon, Flavia. EU foreign policy cooperation: a challenge for national parliaments? // European Foreign Affairs Review. Vol. 15 (2010), nr. 1, lk. 19-38. [RR EL infokeskus]

Zimmermann, Hubert. How the EU negotiates trade and democracy: the cases of China's accession to the WTO and the Doha Round // European Foreign Affairs Review. Vol. 13 (2008), nr. 2, lk. 255-280. [RR EL infokeskus]

4.2 Artikleid Eesti väljaannetes

Arula-Jahe, Jette. Cris Patten - diplomaat ja poliitik. // Riigikogu toimetised (2006), nr. 3, 2006. lk. 228-229.

Bahovski, Erkki. Raamat paljastab ELi diplomaatiaa köögipoole [rets. rmt.: Chris Patten. Not quite the diplomat. Home truths about world affairs]. // Postimees (2005) 9. nov., lk. 11.

Bärenklau, Ingvar. Euroopa Liit ulatab oma kodanikele abikäe. // Postimees (2006) 24. nov., lk. 3.

- Christolon, Warren K. Euroopa diplomaatia muutub asjakohatuks? // Äripäev (2002) 5. nov., lk. 23.
- Hartelius, Dag. Euroopa Liidu võtmeroll on solidaarsuses. // Postimees : AK : arvamus, kultuur (2007) 12. mai, lk. 6.
- Jevroproffessional Matsulevitsh : ja za Ukrainu v Jevrosojuzi! // Возьми Власть! : газета партии Res Publica (2004) 11. juuni, lk. 7.
- Kala, Martin. Euroliit sagib nagu peata kana. // Postimees (2006) 10. okt., lk. 19.
- Kalamees, Kai. Mitmes seni Eesti saatkonnata riigis saavad eestlased peagi konsulaarabi. // Eesti Päevaleht (2006) 4. juuli, lk. 5.
- Karapetyan, Ella. Foreign Ministers discuss expansion of EU foreign policy. // The Baltic Times (2010) March 18-24, p. 2.
- Kionka, Riina. "Solana võtab vastu, keda Ojuland ei tahtnud" [interv. Argo Ideon]. // Eesti Ekspress (2005) 9. juuni, lk. A12-A13.
- Krause, Hannes. Eesti esindajaks Euroopa Liidu juures võib saada Raul Mälk. // Eesti Päevaleht (2006) 25. juuli, lk. 5.
- Kurs, Kalmar. Brüsseli elu keerleb koosolekute ümber [interv. Sirje Tohver]. // Õpetajate Leht (2004) 3. sept., lk. 3.
- Känd, Kaupo. Abjalane suunab Euroopa Liidu kaitsepoliitikat [interv. Helgi Kaldma]. // Sakala (2006) 4. jaan., lk. 4.
- Lillemägi, Peep. Jõgevamaad külastas Euroopa Komisjoni diplomaat. // Vooremaa (1998) 10. veebr., lk. 3.
- Lobjakas, Ahto. Euroopa Liit asus kaitsma Eesti diplomaate Moskvas. // Eesti Päevaleht (2007) 3. mai, lk. 16.
- Lõhmus, Alo. Eesti esindus Brüsselis - põhjamine purjelaev euroliidu lõunamerel. // Postimees : Meie Euroopa (2004) 29. apr., lk. 6-7.
- Moser, Maria ; Tarvas, Mari. Diplomaadid arutlesid Euroopa piiride üle. // Tallinna Pedagoogikaülikooli ajaleht (2004) nr. 5 ; mai, lk. 1.
- Mägi, Riina. Elu Brüsselis: "malemäng" ja musta leiva igatsus. // Vooremaa (2005) 8. jaan., lk. 5.
- Palosuo, Arhi. Euroopa Komisjoni Delegatsioon Eestis : suursaadik Arhi Palosuo [interv. Helina Rahuoja] // Reisimaailm : turismi, majutuse ja toitlustuse erialaajakiri (1999) nr. 5, lk. 14-15.

- Parmas, Ain. Priit Kolbre läheb suursaadikuks Brüsselis. // Eesti Päevaleht (1997) 9. sept., lk. 1.
- Poom, Raimo. Asesaadik Kull teeb Brüsselis tempe. // Eesti Päevaleht (2011) 2. veebr., lk. 5.
- Poom, Raimo. Eesti diplomaatia vägevad vahetavad korruga töökohti. // Eesti Päevaleht (2007) 23. juuli, lk. 4.
- Poom, Raimo. Maasikas jääb EL-i saadiku kohast ilma. // Eesti Päevaleht (2011) 6. jaan., lk. 4.
- Reimer, Andres. Brüsselisse raamatutega. // Äripäev (1997) 18. dets., lk. 32.
- Reinart, Väino. Klubis olles tuleb mõjutada selle tööd. // Äripäev (2005) 29. apr., lk. 10-11.
- Reinart, Väino. Väino Reinart : Eesti on olnud kohati edukam kui EL tervikuna [interv. Annika Poldre]. // Maaleht (2005) 29. dets., lk. 12-13.
- Rumm, Hannes. Ilus tunnustus ja magus kättemaks. // Postimees (2005) 11. juuni, lk. 5.
- Rumm, Hannes. Välisminister otsib kiirkorras euroasjureid. // Eesti Päevaleht (1997) 6. jaan., lk. 1, 3.
- Rõigas, Anneli. Euroopa Ühendus avastab Eestit. // Rahva Hääli (1993) 3. mai, lk. 3.
- Seero, Tõnu. Jana Järvik hindab Eestit. // Õhtuleht (1998) 14. apr., lk. 16.
- Simson Priit. Riina Kionka astub euroliidu tipp-diplomaadiks. // Eesti Päevaleht (2005) 9. juuni, lk. 4.
- Subrenat, Jean-Jacques. Prantsusmaa tõukab sisereforme tagant [interv. Erkki Bahovski]. // Postimees (2000) 13. juuli, lk. 8.
- Tael, Kaja. Mis oli Londonis teisiti? In: Karin Rannu (koostaja). *Eesti reformikogemuste Euroopa Liitu : valik artikleid*. Tallinn, 2009. Lk. 156-157.
- Tael, Kaja. Neile, kes tulevad pärast meid. // Välisministeeriumi aastaraamat 2008/2009. Tallinn, 2009, lk. 106-107.
- Tael, Kaja. What was different in London? In: Karin Rannu (compiler). *Estonia's way into the European Union*. Tallinn, 2009. Lk. 156-157
- Tepp, Jaan. Eesti presidendi roll europoliitika kujundamisel. // Riigikogu toimetised (2003), nr. 8, lk. 37-44.
- Ušackas, Vygaudas. ELi esindaja: afgaanid suhtuvad Baltimaadesse hästi [interv. Evelyn Kaldoja]. // Postimees (2010) 15. okt., lk. 12.

V ozhidanii Monsijeur PESC.// День за Днем (1998) 24. juuli, lk. 16.

Vahe, U. BRUXELLES, Avenue Isidore Gerard 1. // Hommikuleht (1993) 31. juuli, lk. 4, 21.

Velthut-Sokka, Gea. Eesti peab Brüsselis sadat ametnikku. // Äripäev (2004) 28. juuni, lk. 3.

Vilgats, Ester. Aivar Karotam : elus tuleb teha julgeid otsuseid. // Pärnu Postimees (2003) 21. jaan., lk. 14.

Vilgats, Ester. Europealinn Brüssel talub diplomaatide armeed hästi. // Virumaa Teataja (2002) 14. dets., lk. 6-7.

Vosman, Hendrik. Rahupüüded nurjusid taas. // Postimees (2008) 12. aug., lk. 8.

5. Vörguväljaandeid

Bátora, Jozef. (2003). *Does the European Union transform the institution of diplomacy?*. ARENA Working Papers no. 6.

http://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-publications/workingpapers/working-papers2003/wp03_6.pdf

Bátora, Jozef ; Hocking, Brian. (2008). *Bilateral diplomacy in the European Union, towards 'post-modern' patterns?* Clingendael Discussion Papers in Diplomacy no. 111.

http://www.clingendael.nl/publications/2008/20080400_cdsp_diplomacy_batora.pdf

Bratberg, Øivind. (2007). *Bilateral diplomacy in an integrated europe: the co-existence of institutional orders?* ARENA Working Papers no. 10.

http://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-publications/workingpapers/working-papers2007/wp07_10.pdf

Cremona, Marise. (2006). *A constitutional basis for effective external action?*. EUI-LAW Working Papers no. 30.

http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/6293/LAW_2006-30.pdf?sequence=1

Duke, Simon. (2003). *A foreign minister for the EU, but where's the ministry?*.

Clingendael Discussion Papers in Diplomacy no. 89.

http://www.clingendael.nl/publications/2003/20031100_cli_paper_dip_issue89.pdf

Farrell, Mary. (2006). *EU representation and coordination within the United Nations*. GARNET Working Papers no. 6.

http://www.garnet-eu.org/fileadmin/documents/working_papers/0606.pdf

Fernandez, Ana Mar. (2006). *The Europeanisation of consular affairs: the case of visa policy*. Clingendael Discussion Papers in Diplomacy no. 105.

http://www.clingendael.nl/publications/2006/20061000_cdsp_paper_dip.pdf

Grevi, Giovanni. (2007). *Pioneering foreign policy: the EU special representatives*.

Chaillot Paper no. 106.

<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/chai106.pdf>

Güssgen, Florian. (2002). *The missing link : the non-europeanization of foreign services*. Politique européenne, no. 8.

http://www.cairn.info/load_pdf.php?ID_ARTICLE=POEU_008_0109

Hocking, Brian ; Spence, David. (2005). *Towards a European diplomatic system?*

Clingendael Discussion Papers in Diplomacy no. 98.

http://www.clingendael.nl/publications/2005/20050600_cli_paper_dip_issue98.pdf

La Porte, Teresa. (2011). *The power of the European Union in global governance: a proposal for a new public diplomacy*. CPD Perspectives on Public Diplomacy, February.

<http://uscpublicdiplomacy.org/publications/perspectives/CPDPerspectivesEUPower.pdf>

Luif, Paul. (2003). *EU cohesion in the UN General Assembly*. Institute for Security Studies, Occasional Paper no. 49.
<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ49.pdf>

Lynch, Dov. (2005). *Communicating Europe to the world: what public diplomacy for the EU?*. EPC Working Paper no. 21 (November).
http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/16968/ipublicationdocument_singledocument/d3dab3a4-f702-40d2-a5d9-9995026d69fa/en/EPC_WP_21.pdf

Ociepka, Beata ; Ryniejska, Marta. (2005). *Public diplomacy and EU enlargement: the case of Poland*. Clingendael Discussion Papers in Diplomacy no. 99.
http://www.clingendael.nl/publications/2005/20050800_cli_paper_dip_issue99.pdf

Sauer, Tom. (2007). *Coercive diplomacy by the EU: the case of Iran*. Clingendael Discussion Paper in Diplomacy no. 106.
http://www.clingendael.nl/publications/2007/20070100_cdsp_diplomacy_sauer.pdf

Wouters, Jan. (2007). *The United Nations and the European Union: partners in multilateralism*. EU Diplomacy Papers no. 4.
<http://www.coleurop.be/file/content/studyprogrammes/ird/research/pdf/EDP%204-2007%20Wouters.pdf>

Wouters, Jan ; Coppens, Dominic. (2005). *A global actor in the making? Reforming the EU's external relations machinery with or without the Constitution*. Institute for International Law, Working Paper no. 79 (June).
<https://www.law.kuleuven.be/iir/nl/onderzoek/wp/WP79e.pdf>

6. Euroopa Liidu Välis teenistuse teemalisi allikaid

Aggestam, Lisbeth ; Anesi, Francesco ; Edwards, Geoffrey et. al. (2008). Institutional competences in the EU external action: actors and boundaries in CFSP and ESDP. SIEPS Report no. 6–7.

<http://www.sieps.se/sites/default/files/70-20086-7.pdf>

Anvelt, Kärt. EL-i välis teenistuses võib Eesti saada kõrged kohad. // Eesti Päevaleht (2010) 16. jaan., lk. 5.

Bátora, Jozef. (2010). *A democratically accountable External Action Service: three scenarios*. European Integration Online Papers no. 7 ja no. 13.

http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2010_011a/175

http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2010_013a/177

http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2010_011a/175 Crowe, Brian. (2008). *The European External Action Service: roadmap for success*. Chatham House Report, May.

http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Europe/0508eas_report.pdf

Craig, Paul. Lisbon Treaty : EU External Action. In: Craig, Paul. *The Lisbon Treaty : law, politics, and treaty reform*. Oxford : Oxford University Press, 2010. Lk. 387-405.

Kohaviit: 2-10-08908 [RR EL infokeskus]

Elsuwege, Peter van. EU External Action after the collapse of the pillar structure: in search of a new balance between delimitation and consistency // *Common Market Law Review*. Vol. 47 (2010) nr. 4, lk. 987-1019. [RR EL infokeskus]

The EU foreign service: how to build a more effective common policy / Missiroli, Antonio et al. (2007). EPC Working Paper no. 28.

http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/45553/ipublicationdocument_singledocument/7ccc63c7-a0b0-44c5-bc08-264ce123b869/en/EPC_WP_28.pdf

The European External Action Service: preparing for success / Edith Drieskens and Louise van Schaik. (2011). Clingendael Paper no. 1.

www.clingendael.nl/publications/2011/20110200_clingendael_paper_1.pdf

Frattini, Franco. The European External Action Service: a look into EU diplomat training // *European View*. Vol. 9 (2010), nr. 2, 219-227. [RR EL infokeskus]

Furness, Mark. The European External Action Service: a new institutional framework for EU development cooperation. Bonn: Deutsches Institut für Entwicklungspolitik, 2010. 47 lk.

<http://www.die-gdi.de/CMS->

[Homepage/openwebcms3_e.nsf/\(ynDK_contentByKey\)/MSIN-8A8C92/\\$FILE/DP%2015.2010.pdf](http://www.die-gdi.de/CMS-Homepage/openwebcms3_e.nsf/(ynDK_contentByKey)/MSIN-8A8C92/$FILE/DP%2015.2010.pdf)

Grevi, Giovanni ; Manca, Daniela ; Quille, Gerrard. (2006). *A Foreign Minister for the EU*. Fonet Working Paper No. 7.

<http://www.fonet.info/documents/Working%20Paper%20no%207.pdf>

Grevi, Giovanni ; Cameron, Fraser. (2005). *Towards an EU foreign service*. European Policy Centre, Issue Paper 29.

http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/10881/ipublicationdocument_singledocument/80fdce82-32be-47d5-a323-ec1b8c7f6a7b/en/doc_10912_290_en.pdf

Hiietamm, Aadu. Kellel on sirgemad sääred? // Õhtuleht (2009) 14. nov., lk. 8-9.

Hillion, Christophe ; Lefebvre, Maxime. (2010). *The European External Action Service: towards a common diplomacy?*. SIEPS European Policy Analysis, June.

http://www.sieps.se/sites/default/files/642-2010_6epa.pdf

Ideon, Argo. Eestlased otsivad tööd ELi välisesindustes. // Postimees (2011) 15. juuni, lk. 4.

Kaddous, Christine. Role and position of the High Representative of the Union for Foreign and Security Policy under the Lisbon Treaty. *In: Stefan Griller, Jacques Ziller (eds.). The Lisbon Treaty : EU constitutionalism without a constitutional treaty?*. Wien [etc.] : Springer, 2008, lk. 143-203. Kohaviit : PL A/6310; 11 [RR EL infokeskus]

Kahro, Ilmar. Neli eestlast said tööd EL-i välisteenistuses. // Eesti Päevaleht (2011) 26. juuli, lk. 7.

Kaldoja, Evelyn. ELi välisteenistust saadavad loomisvalud. // Postimees (2010) 20. okt., lk.10.

Keukeleire, Stephan ; Vanhoonacker, Sophie. (2010). *The emerging EU system of diplomacy: how fit for purpose?*. DSEU Policy Paper no. 1 (March).

http://dseu.lboro.ac.uk/Documents/Policy_Papers/DSEU_Policy_Paper01.pdf

Koorits, Vahur. Toivo Klaar läheb Euroopa Liidu välisteenistust looma. // Postimees (2010) 15. mai, lk. 8.

Lobjakas, Ahto. Kaks pead hea, neli pead...? // Postimees (2010) 28. juuni, lk. 5.

Loveras Soler, Josep M. (2011). *The new EU diplomacy : learning to add value*. EUI Working Papers – RSCAS no. 5.

http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/15639/RSCAS_2011_05.pdf?sequence=1

Martin, Mary. (2009). *An alternative to statecraft: a human security proposal for a European External Action Service*. Internationale Politikanalyse, Berlin: Friedrich Ebert Stiftung, January.

<http://www.lse.ac.uk/Depts//global/Publications/DiscussionPapers/An%20alternative%20to%20statecraft%20-%20MMMartin.pdf>

Missiroli, Antonio. (2010). *The EU 'foreign service': under construction*. EUI RSCAS Policy Papers no. 4.
http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/15282/RSCAS_LK_2010_04.pdf?sequence=1

Missiroli, Antonio. The new EU 'foreign policy' system after Lisbon: a work in progress // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 15 (2010), nr. 4, lk. 427-452. [RR EL infokeskus]

Piris, Jean-Claude. External affairs. In: Piris, Jean-Claude. *The Lisbon Treaty : a legal and political analysis*. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2010. Lk. 238-287. Kohaviit: 2-10-08011 [RR EL infokeskus]

Poom, Raimo. Otsime talente, aga ainult välismaalt. // *Eesti Päevaleht* (2010) 11. okt., lk. 2.

Reslow, Natasja ; Vanhoonacker, Sophie. The European External Action Service: living forwards by understanding backwards // *European Foreign Affairs Review*. Vol. 15 (2010), nr. 1, lk. 1-18. [RR EL infokeskus]

Riekstiņš, Māris. Lāti tahab võimekat ELi välisteenistust [intervjueerinud Evelyn Kaldoja]. // *Postimees* (2010) 13. märts, lk. 11.

Roger, Martin. Euroopa välisteenistuse loomine. // *Välisministeeriumi aastaraamat 2010*. Tallinn, 2010, lk. 33-37.

Suurkask, Heiki. Paruness Ashtoni raske algus. // *Eesti Päevaleht* (2010) 24. mai, lk. 10.

Vanem, Kadri. Pealkiri Euroopa Liidu tüliõun – välisteenistus. // *Maailma Vaade* (2011) nr. 13, lk. 24.

Varrenti, Mario Giuseppe. (2010). *EU development cooperation after Lisbon: the role of the European External Action Service*. EU Diplomacy Papers no. 10 (November).
http://www.coleurop.be/file/content/studyprogrammes/ird/research/pdf/EDP2010/EDP_10_2010_Varrenti.pdf

Vilgats, Kalev. Euroopa Liit otsib presidenti ja välisministrit. // *Pärnu Postimees* (2009) 17. nov., lk. 2.

Vooren, Bart van. A legal-institutional perspective on the European External Action Service // *Common Market Law Review*. Vol. 48 (2011), nr. 2, lk. 475–502. [RR EL infokeskus]

Wouters, Jan ; Coppens, Domonic ; Meester, Bart de. The European Union's external relations after the Lisbon Treaty. In: Stefan Griller, Jacques Ziller (eds.). *The Lisbon Treaty : EU constitutionalism without a constitutional treaty?*. Wien [etc.] : Springer, 2008, lk. 143-203. Kohaviit : PL A/6310; 11 [RR EL infokeskus]

Лобьякас, Ахто. Две головы хорошо, а четыре?... // Postimees : на русском языке (2010) 29 июня, с. 8.

Euroopa Liidu välisteenistuse kodulehekül

http://eeas.europa.eu/index_en.htm

Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja

<http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/foreign-affairs/high-representative-of-the-union-for-foreign-affairs-and-security-policy.aspx?lang=et>

7. Internetiallikaid

Brügge Euroopa Kolledži Euroopa diplomaatia teemalised tööpaberid (EU Diplomacy Papers)

<http://www.coleurope.eu/template.asp?pagename=EUDP>

Clingendael Discussion Papers in Diplomacy

<http://www.clingendael.nl/cdsp/publications/discussion-papers/archive.html>

The Diplomatic System of the European Union

<http://dseu.lboro.ac.uk/>

Euroopa Liidu delegatsioonid maailmas

http://ec.europa.eu/external_relations/repdel/edelhrm/index.cfm

Välisesindused Euroopa Liidus

http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/corps/

Euroopa diplomaatia programm

http://eeas.europa.eu/delegations/edp/index_en.htm